

Onze Lieve Vrouw Halfweg geeft geheimen prijs

Document met loden enveloppe. © Foto United Photos/Remco van der Kruis

Richard Stekelenburg Haarlems Dagblad Donderdag 15 juni 2017 om 08:03

HALFWEG

Bij de gedeeltelijke sloop van het kerkgebouw uit 1928 geeft de Onze-Lieve-Vrouw-Geboortekerk in Halfweg een aantal geheimen prijs. Wie wist bijvoorbeeld dat er in de gevelsteen in de oostelijke muur een perkamenten document schuil ging? Per toeval ontdekte Zwanenburger Hein Buijs van de Historische Vereniging het, voordat het geheim met het sloopafval zou worden weggevoerd.

ANNO MDCCCXXVIII, PONTIFICATUS PAPAE PII XI F.R. VII, REGNI SERENISSIMAE REGINAE WILHELMINAE XXX...Zo begint, in statig Latijn, de verklaring die onlangs bij de halvering van de Onze-Lieve-Vrouw-Geboortekerk in Halfweg na bijna 90 jaar - bij toeval - weer tevoorschijn kwam. 'In het jaar 1928, het 7e jaar van het pontificaat van paus Pius XI, het 30e regeringsjaar van de zeer vredelievende koningin Wilhelmina...'

Het is 24 mei van dat jaar als met veel katholiek ceremonieel vertoon de eerste steen van de nieuwe parochiekerk aan de Dr. Schaepmanstraat wordt geplaatst. En dáár gaat dit document over. Wat kennelijk niemand meer wist, is dat het schrijven destijds werd opgeborgen in een speciaal daarvoor gelaste loden enveloppe, die in een uitgehakte en daarna weer afgedekte ruimte in die eerste steen werd opgeborgen. Of zeg maar gerust: verstopt.

Hein Buijs vond het document in een loden enveloppe in een geheim compartiment in de gevelsteen. © Foto United Photos/Remco van der Kruis

Zwanenburger Hein Buijs van de Historische Werkgroep Halfweg had zijn oog laten vallen op de intrigerende gevelsteen in de apsis van de kerk. Het godshuis, dat inmiddels te groot was geworden voor het aantal parochianen, is in de afgelopen maanden gehalveerd en maakt daarmee plaats voor woningbouw. De steen zat in de slopen helft.

„Ik had begrepen dat de kerk geen plannen had met de gevelsteen”, vertelt Buijs. „Misschien ook omdat de tekst die erop stond na 90 jaar nagenoeg onleesbaar was geworden. Maar dat leek me op te knappen. Het bedrijf dat de sloop deed, ken ik goed; ik ben zelf gepensioneerd aannemer. Dus ik heb die mannen gevraagd of ze die steen voor mij veilig wilden stellen. Ik heb vanuit de Historische Vereniging meer dingetjes uit de kerk in bewaring, en deze steen vond ik toch ook het bewaren waard. Ik ging uit van een platte gevelsteen. Maar dat bleek dus anders in elkaar te steken...”

Toen bij de sloopwerkzaamheden even voor kerst vorig jaar gaandeweg de gevelsteen vrij kwam te liggen, bleek het te gaan om een robuust natuurstenen blok van 55 bij 40 bij 32 centimeter. Buijs: „Tweehonderd kilo zwaar!”

Zagen

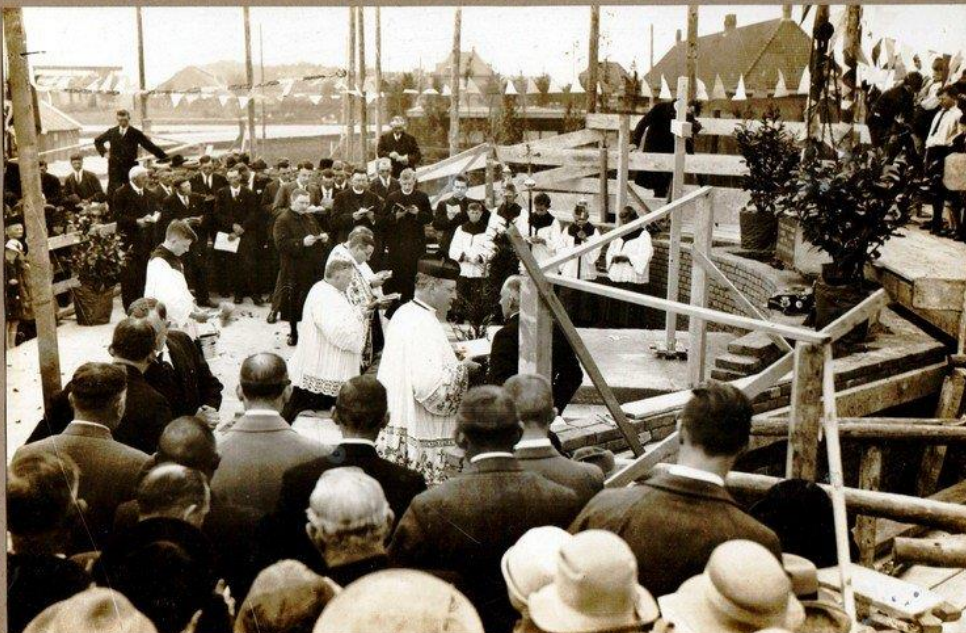
In overleg met de kerk werd alsnog besloten om de oude geveltekst - opgeknapt en wel - toch een plekje in het vernieuwde kerkgebouw te geven. Buijs: „Daarvoor zou dan een plak van dat massale blok worden afgezaagd, omdat de

complete steen wel erg groot was. Zo gezegd zo gedaan: ik heb hem naar natuursteenhandel Zegstroo gebracht. Met Pasen zouden we de stenen plak vervolgens in de kerk terugplaatsen en dan officieel onthullen. Maar van dat zagen kwam uiteindelijk steeds maar niets, tot ik een week voor Pasen maar even langs ben gegaan. Ter plaatste zijn ze bij Zegstroo toen direct aan de slag gegaan. Dat blok moest daarbij zelfs nog een keer helemaal worden omgedraaid, omdat het te groot was om vanaf één kant door te snijden.”

Bij het afbikken van wat resten metselspecie om het zaagblad een schoon oppervlak te geven, werd duidelijk dat er iets merkwaardigs met de steen aan de hand was. In het gevaarte bleek een holle ruimte te zitten, onder een stenen afdekplaat. „Die hebben we toen voorzichtig opengemaakt. Er zat een enveloppe van lood in. Thuis heb ik die met een slijptol opengemaakt. Toen kwam dat document te voorschijn. Prachtig toch?!”

Het document is duidelijk met paraffine behandeld, het voelt een beetje vettig. De ondertekening laat geen twijfel bestaan wie er voor het prachtige ontwerp van het stuk verantwoordelijk is: architect van de toenmalige nieuwe kerk Jan Kuyt zelf. Buijs: „Moet je die prachtige zachtgroene rand zien met onderin en tekening van de kerk en bovenin het parochiewapen. De in het Latijn opgestelde verklaring (zie hiernaast de vertaling) is ondertekend door betrokken hotemetoten van kerk en bouw en Halfwegse gemeenschap.

Buijs: „Zaterdag 24 juni is de feestelijke heropening van de kerk. Deze krijgt daar ook een mooi plekje, is inmiddels besloten. Fraai he? En dan te bedenken dat dat brok steen eigenlijk voorbestemd was om afgevoerd te worden bij het puin.”

*N. V. Vereenigde Fotobureaux
Amsterdam*

© Foto van de toenmalige eerste steenlegging, die Buijs toevallig al in zijn bezit had

In het jaar 1928...

Vertaling van de Latijnse tekst op het dokument:

'In het jaar 1928, het 7e jaar van het pontificaat van paus Pius XI, het 30e regeringsjaar van de zeer vredelievende koningin Wilhelmina, terwijl de zetel van Haarlem vacant is, op de 24e dag van de maand mei, in het geloof aan Jezus Christus plaatsen wij deze eerste steen in dit fundament van de nieuwe parochiekerk van Halfweg, toegewijd aan de geboorte van de gezegende maagd Maria, in de naam van de vader, de zoon en de heilige Geest: opdat hier het ware geloof, de eerbied voor God en de broederlijke en zusterlijke liefde krachtig mogen blijven; en opdat deze plaats bestemd zal blijven voor het gebed, om de naam van onze heer Jezus Christus aan te roepen en te prijzen, die met de vader en de heilige Geest als God leeft en heerst.

Dat getuig ik, deken L. Westerwoudt'

(Andere ondertekenaars betreffen geestelijken, een professor, de architect en leden van het gemeentebestuur van Halfweg.)

Het kerkgebouw is inmiddels gehalveerd. © Archiefphoto United Photos/Paul Vreeker